

ראובן בריינין

הוא לא היה היחידי בספרותנו, שכאילו הוכיח, כמה יכול דור להאריך ימים לרעתו ולטובת הספרות. גם דוליזקי, למשל, וגם ברנדשטטר ואחרים כמותם משכו אתם את דורם הנשכח אל תחום דורנו הספרותי, אבל לא היה כל רישום לך. ואילו הוא, בריינין, שהופיע בכל הבמות העבריות בשעתו כבעל בביתו ובסוף ימיו, במצבה זה של ספרותנו, הופיע לעתים כאורה-כבוד, המפאר את מארחיו, בבמה נידחה, צעירה אמנם, בת דורנו, אבל שרויה מחוץ לתחום הרחב של ספרותנו, מחוץ לזמנה אפילו, אישם באמריקה, — טראגיותו בכל זאת היה בה ללמד, שלא על הכל בספרותנו חל גורל העבר. עבר זה, המאמרים היפים הללו של בריינין על ספרות וטעם ספרותי ועל יופי ספרותי — כל זה היה חסר רק דבר אחד בכדי להיות חי ונושא את עצמו ומשוחרר מן הטראגיות: חסר היה למעשה הקשר שבין העבר הטוב הזה, החי עדיין בתוכנו, ובריניו.

טראגיותו של בריינין היא בעצם טראגיותם של המורים. הנה הם עומדים לנגד עינינו המורים הזקנים שלנו מתקופת בית-הספר. זוכרים אנו עדיין את הילוכם רביהחשיבות בין הספסלים ואת ישיבתם האיתנה על הקתדרה ואת גערותיהם שהיו בחינת גורדין ואת המלים הטובות שאמרו לנו, מלים שנתנו לנו אושר ועוררו בנו אהבה — אליהם, אליהם, אותה אהבה מיוחדת, הניתנת בשיעורים רבים דווקא לאנשים המכאיבים לנו לעתים תכופות; אבל הנה — ואנו כבר בוגרים ומלמדים את עצמנו ונוטים ללמד גם אחרים — והמורים הזקנים הללו מתהלכים שחוחים ועטופי קדרות רכה — עולם שנעשה לו איזה עוול, וכאילו מצד אותם התלמידים עצמם, שהם הם אשר נתנו להם למורים את תכלית חייהם ואת עמידתם בחיים.

ואכן, זו היתה טראגיותו של בריינין: הוא היה מן התלויים ביותר, שכן בעיקרו היה מורה. המורה הזה נזדקן, המורה הזה מת, ואנו מזכירים עדיין בשיחות הרגילות הללו שלאחר הפטירה את שיחתו, שמשחו בה נתיישן, ונהגים מן הפרטים הקלים האלה של היושן הזה, מן הביטוי המיושן של איזו מלה, מן ההברה האשכנזית הנבלעת בתוך המבטא הספרדי, הרגל שלא יגונה. ונהגים מן הלבוש שנתיישן קצת, מן ההידוק המיושן של העניבה, מן המאנז'יטים... והנגו אומרים: הלא לו רק היה משנה קצת את לבושו והיה כאחד מאתנו, בני הדור הזה. אבל אעפ"כ קשה לוותר על כל פרטי היושן הנחמדים הללו, שבהם כל חן קיומו.

זמננו היה זר לו. זמננו בספרות העברית איננו זמן של מורים. הסופר מקפץ עכשיו בתוכו את התלמיד והמורה יחד. והלימוד הוא גם לימוד ממרחקים. הלימוד הוא גם אוטודידאקטי. אבל קסם-מה נשתמר עוד לעינינו מן הזמן ההוא של הספרות העברית, בו שימש בריינין מורה-הוראה, זמן שזכרוננו כורכו באיזה משטר קבוע ועומד של ספרות. בריינין שנסתלק נסתלק כאחד ממהווי המשטר הזה.

א. ד. שפירא